

Neištikimybė nėra banali

Profesionalus ir jautrus žvilgsnis
į poros santykius

Yves Dalpé

baltos lankos

Neištikimybė nėra banali

Yves Dalpé

Iš prancūzų kalbos vertė
Lina Perkauskytė

baltos lankos

Turiny

IŽANGA.....	9
I skyrius	
VISI TAIP DARO?	15
II skyrius	
GRIŪVANTI ŠEIMA	27
III skyrius	
KRIZĖS VALDYMAS	47
IV skyrius	
NEIŠTIKIMYBĖS ĮVERTINIMAS	67
V skyrius	
ŽIAURUS LIBIDO SKIRTUMAS	92
VI skyrius	
NUO MEILĖS ATSIETAS PERDĖTAS SEKSUALUMAS	117
VII skyrius	
GRĖSMINGAS SANTUOKOS INTYMUMAS	142
VIII skyrius	
SVARBIAUSIAS KLAUSIMAS – SKIRTIS AR LIKTI KARTU?	171

IX skyrius	
ASMENYBĖS TIPAI IR NEIŠTIKIMYBĖ	200
X skyrius	
SANTUOKOS ISTORIJS APŽVALGA	255
Padėka.....	269
Nuorodos	271

Ižanga

Kai vienam draugui užsiminiau, kad rašau knygą apie neištikimybę, jis manęs linksmai paklausė: „O ką, ar mes turime teisę būti neištikimi?“ Nesantuokiniai ryšiai mus skatina pasinerti į svajones. Jie mus nukelia tiesiai į nuostabų vaizduotės, svajonių, fantazijų, laisvės pasaulį, kuriame galime užsimiršti. Jei tik imame apie tai galvoti, sėdame į stebuklingą fėjos karietą ir leidžiamės į svaiginančią kelionę, už nugaros palikę nuobodžią ir slegiančią kasdienybę. Lytinis potraukis – galingas dalykas. Naujos meilės įkvėpti jausmai – dar galingesnis. Ar normalu geisti kito žmogaus, ne savo sutuoktinio? Veikiau būtų nenormalu jo negeisti. Gyvenimas gerai sutvarkytas: žmonės silpniau ar stipriau traukia vieni kitus it magnetai.

Kai vyras rieda dviračių taku ir prasilenkia su dviračių minančia gražuole, pro kurios iškirptę boluoja pilnos krūtys, jis pasijunta laimingas. Lytinė trauka mūsų gyvenimą daro įdomesnį. Netikėti susitikimai su patraukliais žmonėmis nušviečia mūsų kasdienybę. Tik bėda, kad tuo pat metu mes siekiame dviejų priešingų dalykų. Mes norėtume mėgautis daugybe geidžiamų kūnų ir sykiu gyventi su žmogumi, kuris iš meilės mums apsiribotų tik mumis. Kiekvienam iš mūsų tenka spręsti šią dilemą.¹ Jeigu mūsų dviratininkas brangina laimingą gyvenimą su žmona, be abejo, jis turėtų tik žiūrėti į pravažiuojančias gražuoles ir šiukštu jų „neliesti“.

Iš tikrųjų neištikimybė nėra banalus dalykas. Ji susijusi su intymiu poros ir kiekvieno atskiro žmogaus gyvenimu. Tai,

kas iš pirmo žvilgsnio atrodo paprastas žaidimas, nekalta vilionė, gali virsti drama. Kas prasidėjo kaip slapčiausia intymia žmogaus fantazija, galiausiai gali sugriauti šeimą. Mes, atrodo, neištikimybę linkę subanalinti, tarytum ji būtų tapusi gana normaliu, netgi naudingu dalyku. Nors, kalbant apie visuomenę apskritai, neištikimybę toleruoti pageidautina ir netgi naudinga, nes ji padeda įveikti slegiančius gyvenimo suvaržymus ir išvengti nepakeliamų situacijų, vis dėlto artimiesiems ir dažnai pačiam svetimautojui neištikimybė būna skausminga. Tai panašu į smurtą filmuose apie gangsterius: mums smagu, bet tik tol, kol vieną dieną patys susiduriame su smurtu. Taip, neištikimybė gali būti labai skausminga. Neatsitiktinai būtent neištikimybė – viena svarbiausių priežasčių, dėl kurių poros kreipiasi į psichoterapeutą.²

Man skambina panikos apimtas Kristianas: jis nori kiek įmanoma greičiau susitikti. Nors pats yra gydytojas, vos prisėdus ant sofos, jo lūpos persikreipia, ima virpėti, ir jis pratrūksta raudoti. Paskui jis man papasakoja, kaip smarkiai bijo netekti mylimos žmonos, – ši sužinojo jo paslaptį. O taip! Jisai ją apgaudinėjo, jinai sužinojo ir grasina jį palikti. Jis visiškai sutrikęs. Kitas mano klientas Klodas, savo darbą mėgstantis verslininkas, tik po daugelio susitikimų su manimi prisipažino, kad turi nesantuokinį ryšį ir dėl to jaučiasi labai kaltas. Jis blaškosi tarp žmonos bei meilužės ir nesugeba pasirinkti. Vieną dieną, apimtas nevilties, jis man liūdnai tarė: „Ši problema išsispręs tik tuomet, kai vienas iš mūsų mirs: aš, mano žmona arba mano meilužė.“ O kita buvusi klientė Liza, maždaug trisdešimtmetė aukštos kvalifikacijos darbuotoja, gaudžiai raudodama man papasakojo apie savo nesantuokinius nuotykius. Ji septynerius metus apgaudinėjo atsidavusį ir nuoširdžiai mylintį vyrą. Sunku net apsaityti, kaip įtūžo jos vyras, sužinojęs, kad žmona daug metų jam neištikima

ir, maža to, kad jis nėra savo dvejų metų dukters biologinis tėvas! O kur dar kita klientė, ori penkiasdešimtmetė, kuri tiesiog pasiuto, kai neištikimas vyras ją užkrėtė herpesu. Man teko guosti šimtus klientų, kenčiančių dėl nesantuokinių ryšių. Jų padedamas aš aplankiau neištikimybės šalį ir pažinau be galo įvairią jos geografiją.

Kaip klinikinis psichologas, aš nuolatos susiduriu su nesantuokinių ryšių trokštančių klientų emocijomis ir išgyvenimais. Jų pasakojimai mane dažnai labai sujaudina. Nereikia net sakyti, – aš viską imu giliai į širdį. Todėl, siekdamas kiekvienam žmogui kuo geriau padėti suvokti to, kas jam nutiko, prasmę ir priimti teisingus sprendimus, pasitelkiu visas savo psichologijos ir seksologijos žinias bei klinikinio darbo patirtį.

Psichologu tampama neatsitiktinai. Mano tėvai išsiskyrė, kai buvau dar vaikas, – tuo metu visuomenė skyrybas smerkė. Visą vaikystę puoselėjau viltį, kad tėvai galiausiai „vėl gyvens kartu“. Tad santuokinio gyvenimo sunkumai man turi gilią prasmę. Nagrinėdami neištikimybę, mes automatiškai nagrinėjame santuokinį išsipareigojimą. Beje, svetimavimas paliečia visą šeimą. Manome, kad, prabilę apie neištikimybę, kalbėsime tik apie ganėtinai paviršutiniškas lytinio potraukio peripetijas, tačiau greitai susiduriame su tokia sąvoka kaip gebėjimas mylėti ir jos padariniais šeimai. Per pastaruosius trisdešimt metų Vakaruose monogaminę santuoką pakeitė įvairios išsipareigojimų mylimam žmogui formos, ir šiandien poros susidaro bei išsiskiria kur kas greičiau nei anksčiau. Kinta ir pati santuokos sąvoka (ši klausimą plačiau nagrinėsiu X skyriuje). Šios permainos vis stipriau veikia nesantuokinius ryšius.

Tikiuosi, man pavyks išnagrinėti neištikimybės temą neįkliuvus į moralizavimo spąstus. Marginalinę ir socialiai nepriimtina elgesį psichologija gali „patologizuoti“, o seksologija

dažnai linkusi jį liberalizuoti, nes jos paskirtis – padėti žmonėms nusikratyti kaltės jausmo. Iš tikrųjų mums, kaip visuomenei, kur kas naudingiau leisti, o ne drausti. 2004 m. lapkritį aš dalyvavau Amerikos seksologų kongrese (*The Society for the Scientific Study of Sexuality*). Kaip tik tuo metu prezidentu buvo perrinktas G. Bushas, – dėl to visi buvo nusiminę. Kongrese dalyvavę seksologai skundėsi, kad dešiniųjų įvesti suvaržymai turėjo dramatiškų padarinių Jungtinių Valstijų saviraiškos laisvei ir amerikiečių seksualinei laisvei bei lytinei sveikatai. Amerikos seksologai tvirtino, kad dabar lytinių teisių srityje dėl tokio represinio požiūrio amerikiečiai penkio-lika metų atsilieka nuo europiečių. Jie mums, kanadiečiams, pavydėjo mūsų liberalių seksualinių elgesį reguliuojančių įstatymų.

Iškart atvirai prisipažinsiu: mano gyvenime buvo laikotarpis, kai aš pats patyriau seksualinę laisvę, nors jau gyvenau poroje. Praėjusio amžiaus devinto dešimtmečio pradžioje buvau seksologijos doktorantūros studentas viename Kalifornijos universitete, kuriame buvo taikomas patirtimi grindžiamas dėstymo metodas, jungiantis teoriją ir praktiką. Ten man teko susidurti su įvairiausiomis lytiškumo apraiškomis. Studentai turėjo ne tik aptarinėti seksologijos sąvokas, bet ir dalytis savo buvusia bei esama seksualine patirtimi ir atlikti praktines užduotis, pavyzdžiui, apsilankyti San Francisko „svingierių“ klube.

Aš ne tik klausiau išsamių teorinių paskaitų, kurias skaitydavo kviestiniai profesoriai, pasaulinio masto seksologijos žymybės, bet ir žiūrėjau daugybę auditorijose rodomų filmų apie pačius įvairiausius seksualinio elgesio atvejus. Be to, mes dalyvaudavome, kai būdavo demonstruojamas tikras lytinis aktas. Pavyzdžiui, man teko stebėti prieš auditoriją besimylinčias poras, grupinį ir sadomazochistinį seksą, G taško demonstravimą *in vivo*, „seksualinę terapiją“, kuria profesionalūs „seksu darbuotojai“ užsiimdavo su savo klientais, siekdami išgydyti

jų lytinius sutrikimus ir pan. Buvo numatyta ir praktika, – ją atlikau San Francisko instituto Seksologijos klinikoje.* Man vadovavo pats Wardellas Pomeroy'us, pagrindinis Kinsey'o pranešimų bendraautoris. Jis mus išsamiai supažindino su garsiųjų seksologijos tyrėjų darbu, XX a. viduryje paženklinusiu viso pasaulio seksologijos istoriją.

Esminė San Francisko seksologijos mokyklos filosofija buvo grindžiama besąlygišku visų lytiškumo reiškimosi formų toleravimu ir siekiu tas formas suprasti. Žmonės buvo tikrai gerbiami, o ne vertinami neigiamai. Vadinamieji *judgmental* (moralizuotojai, normų šalininkai), besilaikantys tradicinių seksualinių vertybių, kėlė pasipiktinimą. Iš tiesų šios seksologijos mokyklos įkūrėjai visų pirma siekė skelbti žmonių teisę į lytinį malonumą ir ginti seksualines mažumas bei marginalių grupes. Į ištikimybę jie žvelgė gana neigiamai.

Aš dėkingas savo *alma mater* už tokias išsamias žinias apie seksualumą, tačiau tam tikrų kraštutinių atvejų toleravimą, nepakankamai paisant individo ir santuokos psichologijos, vertinu atsargiau. Mano nuomone, nors visuomenė iš tikrųjų laimi, atsisakiusi seksualumo suvaržymų ir suteikdama kuo daugiau laisvės žmonių lytiniam gyvenimui, konkretaus žmogaus laimė ir sėkmingi santykiai priklauso nuo žmonių psichologinių motyvų. Mūsų dabartinėje liberalioje visuomenėje tikruosius seksualinius suvaržymus daugiausia kuria pats individas – dėl intymumo keliamos grėsmės. Šią temą nagrinėsiu VII skyriuje. O IX skyriuje, kurio tema – asmenybės sutrikimai, paaiškinsiu, kaip suvokių ryšį tarp žmogaus seksualinės patirties ir jo psichologijos.

* Turimas omenyje Žmonių seksualumo tyrimų institutas (*Institute for the Advanced Study of Human Sexuality*) (vert. past.).

Kartais man atrodo, kad visuomenė pernelyg linksta į modelį, su kuriuo susidūriau San Franciske, – naiviai aukštinama seksualinė laisvė, numojant ranka į santuokinius ir šeiminius saitus, tarytum lytinis malonumas būtų pranašesnis už mūsų artimųjų meilę. San Franciske buvo kalbama apie „rekreacinį seksualumą“ ir „alternatyvų gyvenimo būdą“, iškeliant nuo intymumo atsieta seksualumą. Toks požiūris gali subanalinti seksualumą ir sukelti daug skausmo. Kartais, tam tikrais pereinamaisiais gyvenimo laikotarpiais, jis gali būti naudingas, tačiau, man regis, į jį labiausiai linksta žmonės, stokojantys meilės arba turintys psichopatologinių sutrikimų.

Taigi šioje knygoje aš stengiuosi atskleisti seksualinių troškimų reikšmę emocijoms ir santykiams. Be abejo, kyla pavojus nuodėmės sąvoką pakeisti psichopatologijos terminu. Tačiau man labiausiai rūpi tiesa, o ne tam tikrų moralinių vertybių propagavimas. Mano tikslas – ištirti sudėtingą neištikimybės pasaulį, o ne badyti pirštu į žmones, į kuriuos žiūrima kaip į nusikaltusius moralei. Vis dėlto apie neištikimybę aš noriu kalbėti ne atlaidžiai, o remdamasis savo profesine patirtimi, kiek įmanoma objektyviau. Svarbiausias šios knygos uždavinys – suteikti žinių žmonėms, išgyvenantiems santuokos krizę dėl neištikimybės, ir pagalbą teikiantiems santykių specialistams. Tam tikromis sąlygomis iš tokios krizės galima daug ko pasimokyti ir ją įveikti. Siūlau pasigilinti į tai visiems kartu.